

A collage of various butterflies and dragonflies in a natural setting. The central text is overlaid on a grid of images showing different species of butterflies and dragonflies in various environments, including flowers, leaves, and water.

DAGVLINDERS EN LIBELLEN IN DE BROEKSTREEK

Mantinge, september 2011

In dit boekje staan alle dagvlinders en libellen die zijn waargenomen in het project Slim Sloopbeheer, dat wij als vereniging in de periode 2006-2010 hebben uitgevoerd.

In totaal zijn 23 soorten dagvlinders en 20 soorten libellen gezien. Bij de beschrijving van de soorten worden onder meer de vliegtijd, de waardplant (vlinders) en belangrijke kenmerken (libellen) genoemd. Op de kaart aan de linkerkant zijn de sloten waar de tellingen hebben plaatsgevonden weergegeven. Bij elke soort staat tevens vermeld in welke sloten hij is waargenomen. Achterin het boekje treft u meer informatie aan over onze vereniging en over het project slim sloopbeheer.

Wij hopen dat u met dit boekje in de hand de vlinders en libellen die in ons prachtige woon- en werkgebied voorkomen makkelijk(er) zult kunnen herkennen. Wij hebben het met plezier voor u samengesteld.

Bestuur Agrarische Natuurvereniging Broekstreek

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 november
- Waardplant:** De rupsen leven op brandnetels, die groeien op natte tot vochtige plaatsen in de volle zon.
- Algemeen:** De atalanta is een zeer algemene trekvlinder. De vlinder kan in geheel Nederland worden gezien. In het voorjaar verlaat de Atalanta zijn geboortegrond zonder zich voort te planten. De zomers in Zuid-Europa zijn kurkdroog en ongeschikt om voldoende brandnetels voor de rupsen te leveren. In het Nederlandse klimaat kan de atalanta zich voortplanten.
- Voorkomen:** De atalanta is waargenomen bij alle sloten. Meestal zijn er 1 of 2 atalanta's tegelijk waargenomen. Bij sloot 10 zijn een keer 8 atalanta's tegelijk waargenomen.

BOOMBLAUWTJE

- Vliegtijd:** 1 april-1 oktober
- Waardplant:** Waardplanten van het boomblauwtje zijn vuilboom, wegedoorn, klimop, grote kattenstaart, struikhei, hulst en vlinderstruik.
- Algemeen:** Het boomblauwtje is een algemene standvlinder die overal in Nederland voorkomt. Hij leeft vooral bij struwelen in bossen, tuinen, parken en het agrarisch gebied. De vlinders vliegen één, twee of drie generaties en vliegen meestal vrij hoog in de toppen van bomen en struiken.
- Voorkomen:** Het boomblauwtje is waargenomen bij sloot 21.

BONT ZANDOOGJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 oktober
- Waardplant:** De waardplanten van het bont zandoogje zijn verschillende overblijvende grassen die in bossen groeien zoals kweek, kroppaar, witbol, boskortsteel en reuzenzwenkgras.
- Algemeen:** Het bont zandoogje is een algemene standvlinder, die echter nog in allerlei geschikte gebieden ontbreekt. Deze soort neemt het sterkst toe van alle dagvlinders. Hij leeft onder andere bij bosranden.
- Voorkomen:** Het bont zandoogje is waargenomen bij sloot 7,10,10a,18 en 21.

BRUIN ZANDOOGJE

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 september
- Waardplant:** De waardplanten van het bruin zandoogje zijn allerlei grassen, zoals grote vossenstaart, gewoon reukgras, kropaar, ruwe smele en kweek.
- Algemeen:** Het bruin zandoogje is een algemene standvlinder. Qua aantallen waargenomen individuen is het zelfs de algemeenste soort, maar niet wat betreft het aantal waarnemingen. Hij leeft bij ruige graslanden en ruigten.
- Voorkomen:** Het bruin zandoogje is waargenomen bij alle sloten. Variërend van 1 waarneming tot 10 waarnemingen tegelijk.

CITROENVLINDER

- Vliegtijd:** 1 maart - 1 november
- Waardplant:** Hij leeft op allerlei plaatsen waar de waardplanten wegedoorn en sporkehout groeien.
- Algemeen:** De citroenvlinder is een algemene standvlinder. Geschikte struiken zijn nog jong en groeien op open zonnige plaatsen. Oudere struiken hebben een hoger gehalte aan giftige stoffen en worden minder vaak gebruikt.
- Voorkomen:** De citroenvlinder is waargenomen bij sloot 1,7,18 en 21, in lage aantallen.

DAGPAUWOOG

- Vliegtijd:** 1 april - 1 september
- Waardplant:** De waardplant van de dagpauwoog is de grote brandnetel.
- Algemeen:** De dagpauwoog is een zeer algemene standvlinder die in geheel Nederland kan worden gezien. Hij overwintert als vlinder. De rups leeft op brandnetels die groeien op zonnige, vrij vochtige plaatsen.
- Voorkomen:** De dagpauwoog is waargenomen bij sloot 7,10, 10a, 18 en 21. De dagpauwoog werd in kleine aantallen waargenomen.

DISTELVLINDER

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 oktober
- Waardplant:** De waardplanten van de distelvlinder zijn vooral akkerdistel, gewone klit en grote brandnetel.
- Algemeen:** De distelvlinder trekt ieder jaar vanuit Afrika noordwaarts en kan in goede jaren in heel Nederland worden gezien. Het vrouwtje zet de eitjes afzonderlijk af, meestal op de bovenzijde van bladeren van planten die in een lage vegetatie en in de volle zon groeien.
- Voorkomen:** De distelvlinder is waargenomen bij sloot 1,7,10,10a,18 en 21. In sloot 1 werd de distelvlinder zelfs met 39 stuks tegelijk waargenomen.

GEHAKKELDE AURELIA

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 november
- Waardplant:** De voornaamste waardplant van de gehakkelde aurelia is de grote brandnetel. Daarnaast worden ook hop, iep, ribes en wilg gebruikt.
- Algemeen:** De gehakkelde aurelia is een algemene standvlinder, maar de omvang van het verspreidingsgebied heeft de afgelopen eeuw gevarieerd. Hij leeft vooral bij open vochtige bossen, maar wordt ook geregeld in tuinen gezien.
- Voorkomen:** De gehakkelde aurelia is waargenomen bij sloot 18 en 21.

GELE LUZERNEVLINDER

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 oktober
- Waardplant:** Waardplanten van de gele luzernevlinder zijn diverse vlinderbloemigen, waaronder luzerne, wikke en klaver.
- Algemeen:** De gele luzernevlinder is een schaarse trekvlinder, die in sommige jaren overal kan opduiken. Hij heeft geeft de voorkeur aan klaver- en luzernevelden, maar kan op trek overal waargenomen worden. De vlinders vliegen vaak in twee generaties.
- Voorkomen:** De gele luzernevlinder is waargenomen bij sloot 0.

GROOT DIKKOPJE

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Waardplant:** De waardplanten van het groot dikkopje zijn verschillende grassen, zoals breedbladige zwenkgrassen en beemdgrassen.
- Algemeen:** Het groot dikkopje is een algemene standvlinder. Hij vliegt op allerlei beschutte plaatsen in vrij vochtige graslanden en ruigten. De soort neemt qua verspreiding niet af, maar wel wat betreft de aantallen.
- Voorkomen:** Het groot dikkopje is waargenomen bij sloot 18 en sloot 21. Het groot dikkopje is een zeldzame soort in het gebied.

GROOT KOOLWITJE

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 november
- Waardplant:** De waardplanten van het groot koolwitje zijn zowel wilde als gecultiveerde kruisbloemigen. Voorbeelden van wilde soorten zijn look-zonder-look, zandraket en zeekool.
- Algemeen:** Het groot koolwitje is een zeer algemene standvlinder die overal in Nederland kan worden gezien.
- Voorkomen:** Het groot koolwitje is waargenomen bij sloot 1, 7, 10, 10a, 18 en 21.

HEIDBLAUWTJE

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Waardplant:** De waardplant van het heideblauwtje is vooral struikhei, soms dophei of vlinderbloemigen als rolklaver en heidebrem.
- Algemeen:** Het heideblauwtje is een kwetsbare soort, die lokaal voorkomt op de hogere zandgronden in Noordoost-, Midden- en Zuid-Nederland. Vaak op de overgang van droge naar natte heide.
- Voorkomen:** Het heideblauwtje is waargenomen bij sloot 7.

HOOIBEESTJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 oktober
- Waardplant:** De waardplanten van het hooibeestje zijn verschillende grassen, zoals reukgras, zwenk- en beemdgrassen.
- Algemeen:** Het hooibeestje is een algemene standvlinder. Hij leeft bij schrale gevarieerde graslanden en de grootste aantallen worden gevonden op de zandgronden in de duinen.
- Voorkomen:** Het hooibeestje is waargenomen bij sloot 1 en sloot 10.

ICARUSBLAUWTJE

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 november
- Waardplant:** De waardplanten van het icarusblauwtje zijn verschillende vlinderbloemigen, met name kleine klaver, rolklaver en hopklaver.
- Algemeen:** Het icarusblauwtje is een algemene standvlinder. Dit algemene blauwtje komt bijna in heel Nederland voor bij allerlei kruidenrijke graslanden. De gekozen planten staan doorgaans in een korte vegetatie met meerdere bijeen.
- Voorkomen:** Het icarusblauwtje is waargenomen bij sloot 1 en 7, 18 en 21.

KLEIN GEADERD WITJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 oktober
- Waardplant:** De belangrijkste waardplanten van het klein geaderd witje zijn look-zonder-look en pinksterbloem.
- Algemeen:** Het klein geaderd witje is een zeer algemene standvlinder. Hij kan vrijwel overal worden gezien, maar hij leeft in vochtiger gebieden dan de andere koolwitjes. Daarnaast wordt een groot aantal andere kruisbloemigen gebruikt. De waardplanten staan vooral in half beschaduwde en vochtige milieus.
- Voorkomen:** Het klein geaderd witje werd bij bijna alle sloten waargenomen. Meestal zijn er maar 1 of 2 tegelijk waargenomen.

KLEIN KOOLWITJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 november
- Waardplant:** De waardplanten van het klein koolwitje zijn wilde en gecultiveerde kruisbloemigen en reseda's. Het vrouwtje heeft een voorkeur voor planten die groeien op beschutte, zonnige plaatsen in een vrij open vegetatie.
- Algemeen:** Het klein koolwitje is de meest algemene standvlinder in Nederland. Hij vliegt in meerdere generaties en kan van het vroege voorjaar tot de late herfst vrijwel overal gezien worden.
- Voorkomen:** Bij sloot 1 en 21 werd het klein koolwitje in grote aantallen aangetroffen. Ook bij de andere sloten was het klein koolwitje aanwezig.

KLEINE VOS

- Vliegtijd:** 1 april - 1 november
- Waardplant:** De waardplant van de kleine vos is de grote brandnetel.
- Algemeen:** De kleine vos is een zeer algemene standvlinder die vrijwel overal wordt gezien. Hij vliegt in twee overlappende generaties en overwintert als volwassen vlinder. Het vrouwtje zet het liefst de eitjes af op jonge brandnetels die groeien op open, zonnige plaatsen.
- Voorkomen:** De kleine vos is waargenomen in sloot 1,7,10,18 en 21, meestal in kleine aantallen.

KLEINE VUURVLINDER

- Vliegtijd:** 1 april - 1 november
- Waardplant:** De waardplant van de kleine vuurvlinder is vooral schapenzuring, soms veldzuring.
- Algemeen:** De kleine vuurvlinder is een algemene standvlinder. Hij is vooral te vinden bij schrale graslanden. De vrouwtjes van de eerste generatie kiezen voor de ei afzet met name grotere planten die in vrij hoge vegetatie groeien, terwijl die van de tweede een voorkeur hebben voor kleine planten in een vrij korte, schrale vegetatie.
- Voorkomen:** De kleine vuurvlinder is waargenomen bij de sloten 1,7,10, 10a en 18.

KOEVINKJE

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Waardplant:** Waardplanten van het koevinkje zijn diverse grassen, waaronder kropbaar, kweek, timotee en grote vossenstaart.
- Algemeen:** Het koevinkje is een algemene standvlinder. Hij vliegt vooral in het oosten en zuiden van Nederland en breidt zich uit in de duinen. Hij leeft op half beschaduwde plaatsen met een ruige vegetatie.
- Voorkomen:** Het koevinkje is waargenomen in bijna alle sloten. De hoogste waarneming was 8 koevinkjes tegelijk bij sloot 21.

LANDKAARTJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 oktober
- Waardplant:** De waardplant van het landkaartje is de grote brandnetel.
- Algemeen:** Het landkaartje is een algemene standvlinder die leeft op open plaatsen in ruigten nabij vochtige bossen. Hij heeft zich de afgelopen eeuw sterk uitgebreid. De vrouwtjes van de voorjaarsgeneratie zetten de eitjes bij voorkeur af op jonge planten, die van de zomergeneratie leggen ze vooral op jonge uitlopers van oudere planten.
- Voorkomen:** Het landkaartje is waargenomen bij sloot 10a, 18 en 21.

ORANJE ZANDOOGJE

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 september
- Waardplant:** Diverse grassoorten zoals kroppaar, rood zwenkgras, gewoon struisgras en grote vossenstaart dienen als waardplant voor het oranje zandoogje.
- Algemeen:** Het oranje zandoogje is een standvlinder die vooral in het noordelijk en zuidelijk deel van het land algemeen voorkomt. Hij leeft bij half beschaduwde ruige graslanden.
- Voorkomen:** Het oranje zandoogje is waargenomen bij sloot 0 en sloot 7.

ORANJETIPJE

- Vliegtijd:** 1 april - 1 juni
- Waardplant:** De twee belangrijkste waardplanten van het oranjetipje zijn pinksterbloem en look-zonder-look.
- Algemeen:** Het oranjetipje is een algemene standvlinder. Hij leeft in beschutte vochtige hooilanden en bij zonnige bosranden en komt in heel Nederland voor. Het oranjetipje is het grootste deel van zijn leven pop. Hij vliegt slechts gedurende een korte periode in het voorjaar.
- Voorkomen:** Het oranjetipje is waargenomen in sloot 1,7,10,10a, 18 en 21.

ZWARTSPRIETDIKKOPJE

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 september
- Waardplant:** De waardplanten van het zwartsprietdikkopje zijn verschillende soorten grassoorten zoals kroppaar, kweek, timotheegrass en gladde witbol, die groeien op zonnige plaatsen in ruigten langs bosranden en in bermen of op dijken.
- Algemeen:** Het zwartsprietdikkopje is een algemene standvlinder. Hij kan vrijwel overal gezien worden, alleen op de kleigronden is de soort wat schaarser. Hij leeft in graslanden en ruigten.
- Voorkomen:** Het zwartsprietdikkopje is bij sloot 1 en 18 met grote aantallen tegelijk waargenomen, ook bij de andere sloten werd het zwartsprietdikkopjeesignaleerd.

AZUURWATERJUFFER

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 oktober
- Kenmerken:** Het mannetje maakt een azuurblauwe indruk, doordat de lichte delen op de meeste segmenten overheersen. Bij het vrouwtje zijn de lichte delen van het borststuk meestal groen.
- Algemeen:** De azuurwaterjuffer is in Nederland algemeen op de zandgronden en zeldzaam in laagveen- en kleigebieden. Hij komt voor bij stilstaande wateren, maar ook regelmatig in laaglandbeken. Vaak in tuinvijvers.
- Voorkomen:** De azuurwaterjuffer is waargenomen bij sloot 10, 13, 18 en 21. Bij sloot 10 zijn 34 azuurwaterjuffers tegelijk waargenomen.

BLOEDRODE HEIDELIBEL

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 november
- Kenmerken:** De bloedrode heidelibel is door de zwarte poten met weinig andere heidelibellen te verwarren.
- Algemeen:** De bloedrode heidelibel is in Nederland een algemeen voorkomende libel, met name op de zandgronden. Hij komt voor bij stilstaand of zwak stromend, min of meer voedselrijk water. Vaak met lisdodde langs de oever. Ook wel bij vennen en droogvallende watertjes.
- Voorkomen:** De bloedrode heidelibel is waargenomen in sloot 1, 7, 18 en 21.

BRUINE GLAZENMAKER

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Kenmerken:** Gemakkelijk herkenbare glazenmaker door de oranjebruin gekleurde vleugels, de bruine grondkleur van het achterlijf en de bruine ogen.
- Algemeen:** De bruine glazenmaker is in Nederland vrij algemeen. In West-Europa nergens in grote aantallen. Naar het oosten toe talrijker wordend. Hij komt voor bij stilstaande wateren, zelden bij langzaam stromende wateren.
- Voorkomen:** De bruine glazenmaker is waargenomen bij sloot 21.

BRUINRODE HEIDELIBEL

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Kenmerken:** Het mannetje heeft een oranje-rood achterlijf dat cilindrisch is. Het vrouwtje heeft een achterlijf dat variabel is van kleur, variërend tussen groen, grijs, bruin en geel.
- Algemeen:** De bruinrode heidelibel is in Nederland algemeen. In het noorden wat zeldzamer, regelmatig invasies vanuit het zuiden. Hij komt voor bij allerlei stilstaande wateren. Zowel jonge als volwassen dieren verlaten de voortplantingsgebieden en kunnen overal opduiken. Bovendien zwerven bruinrode heidelibellen veel en over grote afstanden.
- Voorkomen:** De bruinrode heidelibel is waargenomen bij sloot 10, 10a en 21.

GEWONE OEVERLIBEL

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Kenmerken:** Bij mannetjes is het borststuk bruin en het achterlijf blauw met zwart. Bij het vrouwtje zijn de lichte delen geel of bruin gekleurd.
- Algemeen:** De gewone oeverlibel is in Nederland een algemeen voorkomende libel en de populaties zijn stabiel. In Nederland ontbreekt de soort in sommige zeekeleigebieden en in delen van Drenthe. Hij komt voor bij allerlei stilstaande en zwak stromende wateren. Onder meer in de laagveengebieden, bij plassen en sloten maar ook bij verstoorde vennen.
- Voorkomen:** De gewone oeverlibel is waargenomen bij sloot 7, 10, 10a, 18 en 21.

GEWONE PANTSERJUFFER

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Kenmerken:** Het lichaam is metaalgroen tot koperkleurig. De gewone pantserjuffer is vooral lastig te onderscheiden van de veel zeldzamere tangpantserjuffer.
- Algemeen:** De gewone pantserjuffer is in Nederland algemeen en niet achteruitgaand. Hij komt voor bij stilstaand water, het liefst met een dichte oeverbegroeiing. In laagveengebieden vooral bij krabbescheer.
- Voorkomen:** De gewone pantserjuffer is waargenomen bij sloot 10 en 10a.

GLASSNIJDER

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 augustus
- Kenmerken:** De glassnijder is herkenbaar aan groene tot gele banden op de zijkant van het borststuk, met vrij brede, doorlopende donkere strepen over beide zijvleugels.
- Algemeen:** De glassnijder is in Nederland vrij algemeen, met name in de laagveengebieden en plaatselijk in de duinen. Hij komt voor bij stilstaande of zwak stromende wateren, meestal met zomen van riet, biezen of zeggen.
- Voorkomen:** De glassnijder is waargenomen bij sloot 10.

GROTE KEIZERLIBEL

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 september
- Kenmerken:** De grote keizerlibel is een grote libel met een vrijwel ongetekend groen borststuk. Schouderstrepen ontbreken. De lichte delen van het achterlijf zijn hoofdzakelijk blauw.
- Algemeen:** De grote keizerlibel is in Nederland een algemeen voorkomende libel. Hij komt voor bij allerlei stilstaande wateren, vooral op de zandgronden en in de duinen.
- Voorkomen:** De grote keizerlibel is bij twee sloten waargenomen, namelijk sloot 7 en 10a.

GROTE ROODOOGJUFFER

- Vliegtijd:** 1 juni - 1 november
- Kenmerken:** Het mannetje is te herkennen aan zijn rode ogen.
- Algemeen:** De roodoogjuffer is in Nederland sinds 1969 toenemend en nu algemeen, in het noorden iets zeldzamer, maar ook hier snel toenemend. In warme zomers op de vindplaatsen vaak in grote aantallen. Hij komt voor bij vijvers, vennen, sloten, kanalen en rivierarmen met rijk ondergedoken vegetatie, bijvoorbeeld van hoornblad.
- Voorkomen:** De roodoogjuffer is 1 keer waargenomen bij sloot 21.

HOUTPANTSERJUFFER

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 november
- Kenmerken:** De houtpantserjuffer heeft een metaal glanzend groen lichaam, nooit met blauwe rijping.
- Algemeen:** De houtpantserjuffer is in Nederland algemeen, met stabiele populaties. Hij komt voor bij stilstaand of zwak stromend water met bomen langs de oever. Het is de enige libel die de eieren in de schors van bomen afzet.
- Voorkomen:** De houtpantserjuffer is alleen waargenomen in sloot 21.

KORAALJUFFER

- Vliegtijd:** 1 juni -1 september
- Kenmerken:** Door de kleuring van het achterlijf alleen te verwarren met de algemenere vuurjuffer en de tengere grasjuffer.
- Algemeen:** De koraaljuffer is in Nederland vrij zeldzaam, vooral nog in Drenthe, Brabant en Limburg. Hij komt met name voor bij stromende wateren en kwelbeken. In Nederland ook in hoogveen en voedselarme vennen.
- Voorkomen:** De koraaljuffer is 1 keer waargenomen bij sloot 18. Dit is een vrij zeldzame soort, het is afwachten of de soort in de toekomst nog een keer wordt waargenomen.

LANTAARNTJE

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 oktober
- Kenmerken:** Het lantaarntje onderscheidt zich van alle waterjuffers doordat de rugzijde van het achterlijf vrijwel geheel zwart is. Alleen 1 segment is blauw gekleurd.
- Algemeen:** Het lantaarntje is in Nederland zeer algemeen voorkomend, doch in aantal afgenomen. Hij komt voor bij allerlei wateren, zelfs in zwak brak water. Zelden echter bij zure wateren. Kan relatief goed tegen watervervuiling.
- Voorkomen:** Het lantaarntje is waargenomen bij sloot 7, 10, 13, 18 en 21.

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 oktober
- Kenmerken:** Het mannetje is zwart met blauw gestreept, het vrouwtje heeft kleine en donker omrande groengele vlekken op het achterlijf.
- Algemeen:** De paardenbijter is in Nederland algemeen. De inheemse populaties worden jaarlijks aangevuld met zuidelijke dieren. Hij komt voor bij allerlei wateren, zelfs licht brak water. Vertoont zwerfgedrag. De paardenbijter jaagt vaak in groepjes, meestal bij bomen. Soms met velen tegelijk jagend op vliegende mieren.
- Voorkomen:** De paardenbijter is waargenomen bij sloot 21.

- Vliegtijd:** 1 mei - 1 september
- Kenmerken:** De platbuk heeft een opvallend breed en afgeplat achterlijf.
- Algemeen:** De platbuk is in Nederland een algemeen voorkomende libel. Hij komt vooral voor op de zandgronden, minder in de duinen. Met name bij kleine wateren zoals beekjes, vijvers en leemkuilen met weinig water- en oevervegetatie. Regelmatig als pionier bij pas gegraven plasjes.
- Voorkomen:** De platbuk is waargenomen bij sloot 10,13,18 en 21.

STEENRODE HEIDELIBEL

- Vliegtijd:** 1 juli - 1 november
- Kenmerken:** Het belangrijkste verschil tussen de steenrode heidelibel en de bruinrode heidelibel is de zwarte streep langs het voorhoofd, die bij de steenrode heidelibel langs de oogrand naar beneden loopt. Bij de bruinrode heidelibel eindigt deze tegen de oogrand aan.
- Algemeen:** De steenrode heidelibel is in Nederland algemeen. Hij komt voor bij stilstaande wateren, zelden bij langzaam stromend water. Zwervers zijn overal te vinden.
- Voorkomen:** De steenrode heidelibel is waargenomen bij sloot 1,7,10,13,18 en 21. Bij sloot 10 werd de soort in grote aantallen tegelijk waargenomen.

VARIABELE WATERJUFFER

- Vliegtijd:** 1 april - 1 oktober
- Kenmerken:** De variabele waterjuffer is een waterjuffer die in een aantal variëteiten voorkomt.
- Algemeen:** De variabele waterjuffer is in Nederland algemeen in klei- en laagveengebieden, plaatselijk massaal in de laagveenmoerassen. Vrij algemeen op de zandgronden. Hij komt voor bij allerlei stilstaande, meestal vegetatierijke en zwak stromende wateren.
- Voorkomen:** De variabele waterjuffer is waargenomen in sloot 18 en 21.

Vliegtijd: 1 mei - 1 augustus

Kenmerken: Het is de enige libel met een duidelijke zwarte vlek bij de knoop van de vleugels. Daarnaast heeft de achtervleugel een donkere basisvlek, met daarboven een bruinoranje vlek.

Algemeen: De viervlek is in Nederland een algemeen voorkomende libel. Hij komt voor bij stilstaande wateren met een rijke waterplantvegetatie. De hoogste dichtheden komen voor bij voedselarme vennen en hoogvenen.

Voorkomen: De viervlek is waargenomen bij sloot 7, 10, 18 en 21.

Vliegtijd: 1 april - 1 oktober

Kenmerken: Door overwegend rode tinten en het ontbreken van achterhoofd vlekken alleen nog te verwarren met de koraaljuffer.

Algemeen: De vuurjuffer is in Nederland algemeen, vooral op de zandgronden en in de laagveengebieden. Sinds enkele jaren zich uitbreidend in de duinen. Komt voor bij stilstaand water en zwak stromend water. Komt vaak voor bij tuinvijvers.

Voorkomen: De vuurjuffer is waargenomen bij sloot 10, 18 en 21.

Vliegtijd: 1 mei - 1 september

Kenmerken: Het achterlijf van het mannetje is hoofdzakelijk blauw met meestal een klein paddenstoelvormig figuurtje. Bij het vrouwtje zijn de lichte delen vaak olijfgroen.

Algemeen: De watersnuffel is in Nederland algemeen met een stabiele populatie. Hij komt met name voor bij voedselarme, vooral stilstaande wateren, maar ook op zwak stromende wateren. Meestal op zure vennen en hoogvenen.

Voorkomen: De watersnuffel is waargenomen bij sloot 18.

Vliegtijd: 1 juli - 1 november

Kenmerken: De zwarte heidelibel is altijd van de andere heidelibellen te onderscheiden door zwarte tekening op de zijkant van het borststuk. Ook het achterlijf heeft in zijaanzicht veel zwart.

Algemeen: De zwarte heidelibel is in Nederland algemeen, met name op de zandgronden. Hij komt voornamelijk voor in vennen en hoogveen. In sommige laagveengebieden in verlandingsvegetaties.

Voorkomen: De zwarte heidelibel is waargenomen in sloot 10 en 10a.

OVER DE VERENIGING

Agrarische Natuurvereniging Broekstreek is in 2005 opgericht met als doel het stimuleren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de Broekstreek, door projecten en activiteiten te ontwikkelen en ondersteunen. De vereniging bestaat uit een enthousiaste club van boeren en burgers die zich met passie inzet voor hun leefomgeving.

Het werkgebied ligt rond de esdorpen Mantinge, Balinge en Garminge. Een agrarisch cultuurlandschap dat is ontstaan door ontginning van de bossen en heidevelden. Rond het gebied liggen natuurgebieden. Dit zorgt voor een gevarieerd landschap waar zowel mens als dier van profiteert.

De activiteiten van de vereniging zijn divers. Er worden met de leden en gebiedspartijen, zoals provincie, waterschap en gemeente, projecten rond agrarisch natuurbeheer ontwikkeld en uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn Slim Slootbeheer over alternatief beheer van slootkanten en het Akkervogelproject waarin akkerranden worden aangelegd ten behoeve van onder andere de patrijs. Voor de leden worden van tijd tot tijd excursies en lezingen georganiseerd. De afgelopen jaren is o.a. een vleermuizenexcursie gehouden, een lezing over akkervogels gehouden en is een bezoek aan een biologische melkveehouderij gebracht. Er vinden zowel in de zomer als in de winter ledenactiviteiten plaats.

Iedereen kan lid worden van de vereniging, zowel agrariërs als niet-agrariërs. Als lid wordt u betrokken bij het werk van de vereniging, ontvangt u de nieuwsbrief en kunt u deelnemen aan activiteiten. U kunt zich als lid aanmelden door een email met uw contactgegevens te sturen naar info@anvbroekstreek.nl.

OVER HET PROJECT SLIM SLOOTBEHEER

Voor het gebied de Broekstreek, waar grote open gebieden worden afgewisseld met natuur- en bosgebieden, kunnen de slootkanten in het agrarisch gebied, die doorgaans intensief worden beheerd, fungeren als leef- en verplaatsingsgebied (ecologische verbinding) voor flora en fauna. Door het beheer van de sloten in het gebied aan te passen ontstaat een ecologisch netwerk. Hoe meer sloten op een alternatieve wijze worden beheerd, des te beter het is voor de flora en fauna in het gebied. Bovendien kan het (op termijn) een besparing van de beheerskosten opleveren. Met deze gedachte is in de periode 2006-2010 het project Slim Slootbeheer uitgevoerd.

Het doel van het project was het vergroten van de biodiversiteit in slootkanten en het verbeteren van de waterkwaliteit in combinatie met lagere beheerskosten.

Het beheer van de sloten is afgestemd op het natuurdoel:

- bloemrijke vegetatie: verschraalbeheer door maaien en afvoeren
- ruigtevegetatie : extensief maai-beheer door delen van de begroeiing over te laten staan, maaisel hoeft niet afgevoerd te worden

Aan het project deden 15 deelnemers mee met 39 sloten: 18 droge sloten (alleen bij veel neerslag tijdelijk watervoerend), 13 half droge sloten ('s winters watervoerend, zomers droog) en 8 natte sloten (jaarrond

watervoerend). Er werd in totaal bijna 20 kilometer slootkant alternatief beheerd. Op 24 sloten werd verschaalbeheer toegepast en op 15 sloten ruigtebeheer. De meeste slootbodems werden niet actief meer beheerd. In enkele gevallen werd de slootbodem meegemaaid met de taluds.

Binnen het project is aandacht besteed aan natuur- en milieueducatie. Met de basisschool in Balinge zijn voor de leerlingen veldexcursies georganiseerd met als thema agrarische natuur en biodiversiteit. Voor de deelnemers zijn studiebijeenkomsten gehouden.

Om de resultaten te meten zijn er in 8 verschillende sloten metingen uitgevoerd aan flora, fauna en waterkwaliteit. Hierover is een aparte monitoringrapportage opgesteld. De vlinders en libellen die zijn waargenomen in het project zijn opgenomen in dit boekje.

QUOTES VAN DEELNEMERS:

“HET AFVOEREN VAN MAAISEL EN HET VERSCHRALEN GEEFT EEN MOOIERE BEGROEIING MET MEER BLOEMEN.”

“MEER VEGETATIE ZORGT VOOR BETERE BESCHERMING VOOR DIEREN.”

“DOOR DE NATUUR MEER ZIJN GANG LATEN GAAN WORDEN DE NATUURWAARDEN VERHOOGD.”

“DOOR ALTERNATIEF SLOOTBEHEER KOMEN ER MEER BLOEMEN EN IS HET LANDSCHAP MINDER STERIEL.”

“ALTERNATIEF SLOOTBEHEER ZORGT VOOR VERRIJKING VAN DE FLORA EN FAUNA WERELD.”

“DE OPSLAG VAN BOOMPJES GEEFT MEER NATUURLIJKE VARIATIE, MAAR MOET WEL HANDMATIG WORDEN VERWIJDERD.”

COLOFON

Dit boekje is opgesteld door agrarische natuurvereniging Broekstreek in het kader van het project Slim Slootbeheer.

Teksten:

Gerko Hopster en Saskia Bemer (Pratensis)

Foto's:

F. v. Alebeek: p.31, 34, 36, 38, 40, 43, 44

S. Bemer: p.5, 7, 9, 11, 12, 17, 21, 22, 25, 39, 41, 42, 45, 47

H. Koopman: p.8, 10, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 35, 37, 46

Libellenet: J.v. 't Hull: p.32, S. v.d. Veen: p.33, J. Wessels: p.30

Vlindernet: H. Peters: p.6, W. Revet: p.13, M. Schut: p.16

Vormgeving:

Brigitte Kuipers (Pratensis)

Het project is mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van:

en de enthousiaste inzet van bestuur en vrijwilligers van ANV Broekstreek. Bijzondere dank aan de vrijwilligers voor de vele vlinder- en libellentellingen die zij de afgelopen jaren hebben uitgevoerd.

Pratensis heeft de projectleiding en -uitvoering verzorgd.

Internet: www.anvbroekstreek.nl

Email: info@anvbroekstreek.nl